

TARTU ÜLIKOOLI VILJANDI KULTUURIAKADEEMIA

Kultuurhariduse osakond

Huvijuht-loovtegevuse õpetaja

Anna Maksimuk

LOOVTANTSU TUNNID 4-6 AASTASTE LASTELE LASTEAIA

„KAJAKAS“ NÄITEL

LOOVPRAKTIINE LÕPUTÖÖ

Juhendaja: Katrin Nielsen,

rakendusteatri lektor, MA

Kaitsmisele lubatud.....

Viljandi 2015

SISUKORD

SISUKORD	2
SISSEJUHATUS.....	4
I OSA. TEOREETILINE RAAMISTIK.....	5
1.1 LOOVTANTSU JA DRAAMA AJALOO LÜHIÜLEVAADE	5
1.1.1 Loovtantsu erinevad definitsioonid.....	6
1.1.2 Loovtantsu põhi elemendid	8
1.2 DRAAMA	10
1.2.1 Draama definitsioon ja draamameetodil õpetamise põhjused.....	10
1.2.2 Draamaelemendid loovtantsu tunnis	11
1.3 PEDAGOOGILISED PRINTSIIBID	12
1.3.1 Pedagoogika ehk kasvatusteaduse definitsioon	12
1.3.2 Õppeprotsessi korraldamine.....	12
1.3.3 4-6 aastaste laste tähelepanu tunnusjooned, mida õpetaja peab arvestama loovtantsutunni planeerimisel	13
1.3.4 Loovtantsu õpetamise eesmärgid ja prioriteedid 4-6 aasta vana lastele õppeaasta jooksul ...	15
II OSA. HUVIÄRATAMISE MEETODID. LOOVTANTSUTUNDIDE METOODIKA.....	17
2.1 LOOVTANTSU TUNNI TÖÖVÕTTED.....	18
2.1.1 Huviäratamise mäng „Kes mind kuuleb, siis tee...”	18
2.1.2 Austatud publik tunnis.....	18
2.1.3 Õpetaja tõstab käe	19
2.1.4 Hääle-tämbri vahetamine	19
2.1.5 Tegevuste vahetumine	19
2.1.6 Loov soojendus.....	20
2.1.7 Tähelepanu ja distsipliini valvurid	20
2.1.8 Liidri tunne tantsus.....	20
2.1.9 Hinnang tunni lõpus.....	20
2.2 DRAAMA TÖÖVÕTTED.....	21
2.2.1 Õpetaja hääli lava tagant	21
2.2.2 Poosid, stoppkaadrid, pildid, skulptuurid, fotoalbum	21
2.2.3 Koosolek.....	22
2.2.4 Elavad skulptuurid, liikuv masin	22
2.2.5 Rollivahetus.....	22
2.2.6 Pantomiiim.....	22
2.2.7 Laul	22

2.3 LOOVTANTSU TUNDIDE AASTAPLAAN JA KAVA 2014-2015	23
III OSA. PRAKTIKA KIRJELDUS JA ANALÜÜS	24
3.1 LOOVTANTSU SOBIV TUNNI MUDEL 4-6 AASTASTE LASTELE	24
3.2 DRAAMA- JA LOOVTANTSU TUNDIDE REFLEKSIOON	25
3.3 ENESEREFLEKSIOON	28
3.4 TULEMUS	29
3.5 TAGASISIDE LASTE VANEMATELT	31
KOKKUVÕTE.....	32
KASUTATUD KIRJANDUS.....	33
LISA I.....	34
LISA II LOOVTANTSU LÕPPKONTSERDI KAVA	36
LISA III Draamatundide reflektatsioon (Õppematerjal: Katrin Nielsen 2011)	37
LISA IV.....	39
RESÜMEE (VENE KEELES).....	40

SISSEJUHATUS

Õppeaastal 2014-2015 mina töötasin loovtantsu õpetajana Tallinna „Kajakas“ lasteaias. Septembri lõpus moodustasin loovtantsu grupi, kus õppis 20 last. Laste vanus on 4-6 a.

Enne seda elasin Inglismaal ja töötasin seal „RAZZAMATAZ“ teatrikoolis tantsuõpetajana ka samas vanuses lastega.

Minu lõputöö on loov-praktiline. Peamiseks eesmärgiks oli Viljandi kultuuriakadeemia ja välismaal kogutud kogemuse abil välja töötada sobiv loovtantsu tunni mudel 4-6 aastastele lastele. Ühe õppeaasta töö tulemusena korraldasin ka kontserti, kus lapsed said endale ja oma vanematele demonstreerida neid ülesandeid, mida meie nendega terve aasta tegime. Kontsert toimus 22. mail ja videot saab näha *youtube'is*.

Minu arvates teab iga inimene, mis on loovtants (isegi kui tema huvid ja elukutse on teises sfääris). Me kõik puutume juba lapsepõlves kokku loovtantsuga ja draama elementidega erinevates mängudes. Niisiis mina otsustasin oma lasteaiatöös kõigepealt alustada loovtantsu ja draama mõistmise süvendamist erinevate laste mängude kaudu. Näiteks, kõik teavad ja mängisid oma lapsepõlves mängu, mille nimi on „*Море волнуется раз, море волнуется два...*“ (Meri möllab üks, meri möllab kaks...). See on väga lihtne ja lõbus mäng, aga selles tegevuses on palju kasulikku. See mäng arendab laste loovust, fantaasiat, liikumisoskust, kuulamisoskust, grupitunnet, koordineerimist ja teisi oskusi, mis on vajalikud nii professionaalses tantsuelus, kui toimetulekuks tavalises tänapäevases sootsiumis.

Tahan ka öelda, et ükski minu õpilane ei olnud varem loovtantsuga ja draamaga tegelenud. Samm-sammu haaval õppisime koos nendega läbi erinevate mängude loovtantsu ja aasta lõpus kontserdil näitasime oma oskusi.

Oma lõputöö olen jaotanud kolmeks osaks. Esimeses osas annan ülevaate loovtantsu ja draama mõistete sisust, olemusest ning natuke ajaloost. Teises osas kirjeldan kõiki neid mängu ja meetodeid, mida mina kasutasin oma loovtantsu ja draama tundides aasta jooksul. Lõppkontsert kujunes mulle eksamiks, kuidas mina kui loovtantsu ja draama õpetaja 2014-2015 õppeaasta jooksul hakkama sain. Tegin pärast seda eneserefleksiooni. Veel analüüsisin läbiviidud õppeprotsessi ja tegin kokkuvõtte lühiküsimustikust lastevanemate tagasiside põhjal. Need materjalid leiab diplomitöö III osas. Lisas on meie lõppkontserdi kava, draamatundide refleksiooni mudel ja resümee vene keeles.

I OSA. TEOREETILINE RAAMISTIK

Esimene peatükk räägib loovtantsust, draamast ja pedagoogilistest printsiipidest, mida on tähtis teada 4-6 aastaste lastega töötades. Veel kirjutan mina selles osas eesmärkidest, mida ma püüdsin saavutada õppeaasta jooksul.

1.1 LOOVTANTSU JA DRAAMA AJALOO LÜHIÜLEVAADE

Tants ja draama on seotud juba inimese ja kultuuri tekkimisega. Tantsu kaudu saavad inimesed omavahel suhelda. Draama elementidega tantsu kaudu suhtlesid muistsed inimesed oma jumalatega, tähistasid erinevaid sündmuseid jne.

Aja jooksul taipas inimene, et reaalne võimalus mõjutada jumalaid tantsu ja draama abi puudub ja tantsu tegevus muutus kunstiks ning inimesed – publikuks.

Tants ja draama ei ole ajaloos olnud ainult meelelahutus, vaid tõsine sotsiaalne faktor, mille abil õpiti suhtlema ja pühitseti tähtsamaid elusündmusi.

DRAAMA EELKÄIJAD

XX sajandi alguses kujunes Inglismaal arusaam draama õpetavast mõjust.

1911 – Ms Harriet Finlay Johnson oli kogukonnakooli õpetaja, kes XX sajandi algusel töötas välja oma dramatiseerimisprotsessi tavalise kogukonnakooli tarvis. Tema meetod oli selline, et õpetaja peab julgustama oma õpilasi rohkem dramatiseerima. Lastel on loomupärane draamaanne. Kõik saavad draama kaudu õppida. Ta arvas, et draama kaudu õppiv laps jõuab kaugemale: rühmalavastusest Shakespeare'ini. Ta kirjeldab oma meetodit raamatus „*The Dramatic Method of Teaching*“. (Finlay Johnson 1912)

1917 – Henry Cardwell Cook (1885-1939) arvas oma raamatus „*The Play Way*“, et mäng on hariduse alus ja et näiteks, Shakespeare pole uurimiseks, vaid mängimiseks. Ta julgustas õpilasi vabale eneseväljendamisele. (Cardwell Cook 1917)

1923 – avati Londoni ülikoolis draamakunsti diplomiõpe.

1930-dad – loodi *Association of Teachers Speech and Drama*. Hakkas levima harrastusteatri liikumine ja tekkisid sõnakunstivõistlused.

1954 – Peter Slade väitis oma raamatus „*Child drama*“, et laste draamategevus koolis olgu spontaanne ja emotsionaalne ja pole vaja ilmtingimata püüda etendada. Ta uskus, et laste loodud

draama on omaette kunstivorm ja Slade'i peamine eesmärk oli veenda õpetajaid lasta lastel olla, nagu nad on ja mitte püüda suruda neid teatrikunsti raamidesse.

1970-ndad – draama õpetaja Dorothy Heathcote (29.08.1926 – 08.10.2011) leiutas oma revolutsioonilise lähenemisviisi õpetamisele ja õppimisele dramaatilise uurimise kaudu. Ta kirjutas raamatu „*Mantle of the Expert*“ spetsiaalselt õpetajatele, kellel oli väike kogemus draama õpetamisel. Ta keskendus õppekavale, mida ta vaatas justkui teisest perspektiivist – õppijad on eksperdi rollis ja õpetaja vahetab rolle, selleks et luua elamuslikke õppesituatsiooni.

LOOVTANTSU EELKÄIJAD

XX sajandi algus – Ameerika tantsija Isadora Duncan toob tantsukultuuri uue kunsti mõiste „*Dance of the Future*“, mis vabastab inimese keha ja vaimu. Liikumine sünnib muusikast ja mitte enne seda.

XX sajandi keskel – Austria tantsuõpetaja ja koreograaf Rudolf Laban uuris liikumise protsesse nii tavaliste inimeste elus, kui ka professionaalses tantsus. Ta räägib sellest, et kui analüüsida liikumisprotsessi, siis saab õppida tundma meie maailma kõikides värvides. Läbi seda analüüsi õpib tantsija ennast tundma, teistega suhtlema, mõistma oma kohta siin maailmas.

XX sajandi keskel – Martha Graham (1894-1991) oli ameerika tantsja ja tantsuõpetaja, kes muutis tantsu stereotüüpe, et naised peavad alati olema „naiselikud“ (pehmed, emotsionaalsed jooned) ja mehed vastupidi „mehelikud“ (sirgjooneline liikumine, tugevad, teravad jooned). Graham ütles, et ta „ei taha enam olla kas puu või lill või laine“. Tantsja peab olema universaalne. Tantsus ei ole sugu.

1981 – Ameerika tantsuõpetaja Anne Green Gielbert asutas Creative Dance Center Washington'is. See keskus oli unikaalne tantsustuudio, kus lastele ja täiskasvanutele pakuti võimalust harrastada loovtantsu erinevate tantsu stiilide ja mängu elementidega.

1.1.1 Loovtantsu erinevad definitsioonid

Loovtants – inimeste mõtete ja tunnete kunstiline väljendus, mis ühendab oskuste arendamist ja eneseväljendust (meistri liikumise artisti väljendusega). Loovtants võib olla nii kollektiivne, kui ka ühe tantsja või koreograafi looming. Loovtants sobib nii meistrile kui ka väike lastele, kes veel alustavad oma esimesi samme. Loovtantsu tundides tantsitakse nii muusikaga, kui ka vaikuses. Kõik need faktorid teevad loovtantsust universaalse loomingu ja muidugi toovad nii vaatajatele, kui ka tantsjatele kasu, rõõmu ja esteetilist naudingut.

„Loovtants võib sulle ja su õpilastele avada uue teadmiste, loovuse ja eneseväljenduse maailma. Loovtants võib olla jõuline töörist rahu suunas, sest inimesed õpivad probleeme lahendama, tundeid väljendama, koostööd tegema, aktsepteerima ja väärtustama individuaalseid erinevusi, hankima teadlikkust enda ja teiste kultuuridest ning endast lugupidamist“ (Gilbert 1992: 4).

„Inimesed tantsivad seltskondlikult, meelelahetuseks, ka oma sügavamate tunnete väljendamiseks. See ongi loovtantsu eesmärk: anda tundeid edasi läbi liikumise. Liikumine on tantsukeel, instrumendiks on inimkeha. Loovtantsus pole „õiget“ ega „valet“. Selles ei eksisteeri ühtegi kujundit, ühtegi stiili kui sellist. Loovtantsus on tähtis, et tantsija meelitaks välja oma sisemised ressursid ja avaldaks neid selgelt. Õpetamisel püüdke jõuda individuaalsus, mis on pigem komponist kui mängija, pigem looja kui interpreteerija, teostaja, ettekandja.“ (Joyce 1994: 34)

"Tantsu õpetamine annab head võimalused siduda õpetamist kasvatamisega, sest lastele meeldib tantsida. Tants kutsub esile positiivseid emotsioone, sest loob eeltingimused kasvatustööks." (Selmet 1992: 15).

Niisiis, loovtants, minu arvates on üks sobilik ja kasulik tegevus 4-6 aastastele lastele, sellepärast, et selle aluseks on loomulik liikumine. Küsimusele, mis on loovtants nende jaoks, minu 4-6 aastased õpilased vastavad, et see on nagu huvitav teekond, mis mõnikord on hirmus, aga alati toob rõõmu ja aitab rääkida mitte ainult sõnadega.

Kindlasti on ebareaalne oodata, et loovtants lasteaias võiks „päästa maailma“, aga mina olen veendunud, et õpilased saavad üksteisest paremini aru, nad on kaastundlikumad, abivalmid, toetavad teineteist; neil on kõrgel tasemel nii grupitöö tunne, kui ka liidri oskused. Kes teab, võib olla need lapsed tulevikus ikka saavad teha meie maailma kaunimaks, paremaks ja seda ilma sõdadeta, sellepärast, et lapsepõlves nad tegelesid loovtantsuga?

1.1.2 Loovtantsu põhi elemendid

„Movement is not always dance.

However, dance always involves movement“.

Sue Stinson

KEHA ELEMENDID

Loovtants nagu iga tantsu stiil kasutab inimese keha võimalusi, mis aitavad tantsijal liikuda.

Keha on esimene asi, mis me hakkame õppima lapsepõlves.

Kõigepealt tuleb õpetada lapsi oma kehaosi tundma. Need on:

- Välised osad – pea, õlad, rinnakorv, kael, ranne, küünarnukid, käed, sõrmed, puusad, tagumik, selg, jalalabad, jalgasääred jne.
- Sisemised osad – süda, lihased, liigesed, luud, kopsud jne.

Keha kujud:

- Kurviline – sirge
- Nurgeline – ümar
- Sümmeetriline – asümmeetriline

Keha suhted erinevate objektidega:

- Lähedal – kaugel
- Üksi – grupis
- Üleval – allpool
- Sees – väljas jne.

4-6 aastastelt lastel on tore igas tunnis avastada, milliseid keha liikumisi nad suudavad teha, missugused on nende keha võimalused ja see on väga tähtis, et nad õpivad oma keha funktsioonidest aru saama. Need liikumised saab jagada kolmeks grupiks:

- a. Lokomotoorsed. Need on tavalised liigutused – kõndimine, jooksmine, hüppamine, ülehüppamine, rullumine, galopeerimine jne
- b. Kombineeritud. Need on – hiilimine, samm-hüpe, libisemine jne
- c. Mittelokomotoorsed. Need on – keerutamine, tõukamine, kukkumine, pööramine, keerdumine, liuglemine, ülestõusmine, õõtsumine jne

JÕU ELEMENDID

Jõu elementide kasutamises sõltub kogu liikumine ja tantsimine. Õpilased õpivad, et tantsida saab erineva energiaga. Mõnikord on liikumine terav, mõnikord – pehme. Liigutused võivad veel olla tugevad ja nõrgad, mis sõltub jõust; vabad ja piiratud, mis sõltub hoost jne.

AJA ELEMENDID

Väga tähtis lastel loovtantsu tunnis on ka arusaam ajast. Aja elementide kombinatsioon tekitab erinevaid kujundeid. Nad õppivad kuulama põhirütmi ja liikuma selles põhirütmis. Huvitavam nende jaoks on erinevad loovmängud, kus õpetaja paneb neid liikuma kiiresti ja pärast aeglaselt; kui liikumises on vaja mingeid aktsente rõhutada. Kõik see annab võimaluse lastele aja elemente teadvustada.

RUUMI ELEMENDID

Ruumi elemendid võiks ka jagada erinevatesse gruppidesse:

- a. Koht. Isegi kui tantsugrupp istub ringis, moodustab see mingi kujundi. See on kõigile kuuluv koht, kus iga üks laps leiab oma koha.
- b. Suurus. Võiks olla suur ja väike; kauge ja lähedane
- c. Tasand. Siin on kolm erineva tasandi: madal, keskmine ja kõrge
- d. Suund. Võiks liikuda paremale või vasakule; üles või alla
- e. Teekond: sirge, kurviline või sik-sak.

Elementide tundmine annab nii õpetajale kui ka õpilasele väga laiad loovuse ja eneseväljenduse võimalused. Grupp ja indiviid saavad omavahel vabalt suhelda – see annab üsna muinasjutulise tunde ja lapsed saavad aru, et neil on mingi maagiline võim, mingi võimas energia ja nad õpivad seda kontrollima.

Peale selle saavad 4-6 aastased lapsed teada, et oma keha kasutades võivad nad erinevaid kujundeid luua nagu pilved taevas, rohi maas, lehed puus jne.

See õpetab neid mitte lihtsalt õpetajat kopeerima, vaid ise mõtlema, ise looma ja ennast väljendama. Samal ajal kasvatab loovtants kollektiivsustunnet, sest iga laps õpib grupiga arvestama ja ennast teistega kooskõlastama.

1.2 DRAAMA

1.2.1 Draama definitsioon ja draamameetodil õpetamise põhjused

Draama tuleneb kreekakeelsest tüvest *drao*, mis tähendab tõlkes „midagi tegema“. Allan Owens defineerib draamat ja teatrit nii, et see „on tegutsemine, võitlus tähenduste loomise nimel, et jagada neid siis etendamise kaudu. Nagu igas tõelises võitluses, leidub selles raskuste, riski, proovilepaneku ja õnnestumise hetki. Sellele võitlusele on olemuslik, et tähendust luuakse mängu kaudu, mis on üksiti sotsiaalne ja kollektiivne tegevus.“ (Barber, Owens 2014: 9)

"Kõne on draamas tegevuslik. Ühelt poolt mõjutab rääkimise situatsioon kõnelejaid ja kõneldavat, kuid teiselt poolt sooritatakse kõne abil tegusid ehk kõneakte, mis muudavad kõnelemise olukorda: mõjutatakse teisi tegelasi ühel või teisel viisil käituma (tuba koristama, võitlema, nutma vmt), punutakse intriige, kaubeldakse, leitakse mõrvar, sõlmitakse abielusid jne." (Veski 2014)

„Draamaga tegelemises sageli segavad kaks mõistmist: teatriõpetus ja draamaõpetus.

Teatriõpetus on teatri kui institutsiooni ajalool ja teatri tänapäevastel toimumispõhimõtetel ning vormidele keskenduv õpe. Draamaõpetus on praktilist laadi aine, mis keskendub rohkem inimkäitumise ning ideede uurimisele ja väljendamisele teatrivõtete abil". (Hein 2014: 28)

Minu arvates loovtantsu tunni korraldamine ja läbiviimine ilma draamaelementide kasutamiseta on võimatu. Igal lapsel peab olema võimalus kasvada ja areneda nii vaimset kui füüsilist tervist toetava õhkkonnas. Draama abil lapsed õpivad tundma erinevaid keskkondi ja sümboleid käsitlema. Mina olen absoluutselt veendunud, et draamaprotsess mõjub nagu sotsiaalabi.

Draamat kasutades võib lahendada palju erinevaid probleeme, mis tekkivad 4-6 aastaste laste gruppis. Dialoogi ja kommunikatsiooni kaudu võtavad õpilased vastutuse oma õppimise protsessi üle ja muutuvad tänu dialoogile õpetajaga kriitilisteks kaasuurijateks. Nii võib öelda, et draama protsess on pedagoogiline. Kõik õpivad selles protsessis koos, lapsed, näitleja rollis, lapsed, publiku rollis ning õpetaja ise.

Vastates küsimusele, miks õpetada draamameetodil Allan Owens üritab sellele vastata neljast lähtekohast: väärtused, praktilised kogemused, empiiriline tõestusmaterjal ja draamatöö mõjuvõim.

KOGEMUS PRAKTIKAST

Draama toimib õppimist motiveeriva jõuna sellises olukordades, kus osalejate vanus ja ettevalmistus (4-6 aastased lapsed) on andnud põhjust nende võimekusse skeptiliselt suhtuda.

EMPIIRILINE TÕESTUSMATERJAL

Tähtis, pole õpitava materjali edastamine ega kordamine – selline meetod pigem blokeerib väike lapse tõelist õppimissoovi. Erinevad draama situatsioonid ja lood edendavad õppimisstiile, õppetegevusi ja rühmatöö mooduseid. Nad parendavad grupis tegutsevate laste emotsionaalset, füüsilist ja intellektuaalset võimekust.

JÕUDU ANDEV DRAAMAPROTSESS

Draamaõpe on demokraatlik ja kriitiline tegevus. Minu arvates õpetaja peab lapsi õpetama ennast ja oma kaaslaste draamategevusi analüüsima ja kritiseerima. See õpetab enda eest seisma ja uusi viise välja mõtlema, kuidas teisi paremini veenda.

1.2.2 Draamaelemendid loovtantsu tunnis

USALDUS JA TEGEVUSSE PÜHENDUMINE

Osalejad peavad suutma tõsielu ja väljamõeldist selgelt eristada, see annab neile turvalise tunde, et draamat võib tõsiselt võtta. Selles mõttes lastega on suurepäraselt töötada, sellepärast, et nad väga hästi ja aktiivselt tajuvad pakutud tegevusi ja situatsioone.

ROLL

On tegelaskuju karakteri leidmine. Lastega töötades tuleb nendega rollide üle arutleda. Küsida ja vastata kes meie oleme, kuhu me läheme, miks me seda teeme, kas meil on palju erinevaid võimalusi, et sihti saavutada jne. Selline diskussioon aitab lastel oma rollist aru saada ja tegutseda õiges suunas.

FOOKUS

See on konkreetne, otsekohene eesmärk tegevuses, millele lapsed peavad keskenduma. Näiteks, kui meie loovtantsu tunnis hüppame nagu jänessed, siis oleme praegu jänessed ja keskendume ainult sellele, jänessed teevad, mis neid huvitab ja kuidas me saame seda tantsus näidata.

PINGE JA KONTRAST

Tuleneb sageli perspektiivist. See on mingi üllatuslik moment, mis võiks tekkida tavalises tegevuses ja muuta tegevust teises suunas. Selline draama element loovtantsu tunnis muudab toimuva põnevaks. Näiteks, kui jänesed hüppavad, mängivad, söövad porgandit ja naudivad oma elu metsas, siis õpetaja annab ülesande, et nüüd hakkab sadama, kuidas siis jänesed hüppavad? Siis ilmub õpetaja hundi rollis ja siis fantaseerime lastega, mis nüüd juhtub ja kuidas nad hakkavad tegutsema.

SÜMBOL

Loovtantsu tunnis me asendame sõnad, mis soovime öelda liigutustega ja selline liigutus omandab erinevate laste jaoks erilise tähenduse.

1.3 PEDAGOOGILISED PRINTSIIBID

1.3.1 Pedagoogika ehk kasvatusteaduse definitsioon

Pedagoogika on kasvatust ja õpetust uuriv teadvus. Kasvatuseõpetus on suunatud kasvavale lapsele kui tervikule.

"Pedagoogika on kunst, sellepärast, et kasvatust protsess nõuab ja eeldab ainukordset reageerimist, interpretatsiooni, mis arvestab situatsiooni eripära – seega kasvataja ehk õpetaja on kunstnik või looja". (Pedassaar 2008: 12)

Kasvatust protsess on pikaajaline protsess, mis mõjutab last pidevalt. Kasvatuse eesmärgiks on, et lapsest kujuneks täisväärtuslik isiksus.

1.3.2 Õppeprotsessi korraldamine

Lastega töötades on väga tähtis õppeprotsessi korraldada. Seda protsessi võiks jagada viieks osaks:

1. Õpetaja sõnastab õppeprotsessi eesmärgid (see on vaja õppekavade arendamiseks, tulemuste kontrollimiseks ja hindamiseks)
2. Õpetaja kavandab õppe- ja õpitegevused
3. Õpetaja valmistab tegevused ette
4. Õpetaja juhib õppeprotsessi ja viib läbi korraldatud tegevused
5. Õpetaja hindab tulemusi (õpilaste edusammud, vead; eneseanalüüs, õpilaste tagasiside)

Draamat on võimalik kasutada pedagoogilistel ja sotsiaalsetel eesmärkidel. Pedagoogikas otsitakse võimalusi inimese igakülgselt arendamiseks, isiksuse mitmekülgselt kujunemiseks. Draama elementide kasutamine aitab lastel end analüüsida ning süvendada enesetundmist, leida uut orientatsiooni ja uut sisu, tugevdada iseteadlikkust ning terveneda ja saavutada sisemist tasakaalu, mängida ja lõõgastuda, töödelda ja lahendada eluga seotud probleeme, arendada ennast ja kujundada oma maailmapilti ning vaateid elule.

Teemad, mida ma pedagoogilistel eesmärkidel draamameetodil lasteaias käsitlen on sellised:

- Laiskus ja töökus
- Abivalmis olemine
- Sõbralikkus
- Üksindus
- Hea ja kuri
- Armastus jne

Lastele, kes osalevad lahenduste otsimise protsessis, mõjub draama innustavalt sellepärast, et nad tunnevad end osalisena protsessis, kus nende arvamus on oluline. Nad saavad ennast protsessis ise kõrvalt vaadata. Selle kaudu võivad lapsed ka reaalses elus hakata muutusi ellu viima.

1.3.3 4-6 aastaste laste tähelepanu tunnusjooned, mida õpetaja peab arvestama loovtantsutunni planeerimisel

Enamus 4-6 aastastest lastest ei suuda keskenduda pikka aega tööle, eriti kui ei tunne huvi ja töö on monotoonne. Õpilaste tähelepanu on lihtsalt hajali. Tähelepanu reguleerimise võimalused on piiratud. Selle vanuses lastel prevaleerib tahtmatu tähelepanu – kõik uued, ootamatud, säravad asjad tõmbavad tähelepanu endale. Kui plaanitakse õppeprotsessi, tuleb arvesse võtta, et treening tuleb rajada nii tahtmatu kui ka tahtliku tähelepanu baasile.

TAHTMATU TÄHELEPANU

"Tahtmatu ehk suunatud tähelepanu rakendatakse tööle esilepääseva, silmatorkava või väljapaistava välisstiimuli poolt." (Aru, Bachmann 2009: 22) See on selline objekti tähelepanu, kus puudub teadlik valik suund ja reguleerimine. Aluseks on inimese teadvustamata tegevused, mis üldjuhul on lühikesed ja kiired. Tahtmatu tähelepanu põhjuseks võib-olla mõjustiimul. Tahtmatu tähelepanu võitmine võib mõnikord olla õpetajatöös kasulik, sellepärast see annab võimaluse kiiresti tuvastada esinemisestiiimul ja võtta ette vajalikke meetmeid ning lihtsustab kaasamist tavapärasesse tegevustesse. Näiteks lõbus positiivne muusika, värvilised abimaterjalid jne. Kuid samal ajal tahtmatu tähelepanu võib olla negatiivne õpilase arenemisele, sellepärast see

segab neil ülesandeid täita. Näiteks, kui on pidev müra, karjumine ja vilkuvad tuled töö ajal, siis need häirivad laste keskendumist.

"Lapse mälu on tahtmatu ja mõtestatud. Tal seisavad meeles need asjad, mis said selgeks ja mida ta ise koges." (Матюшкин, Аверина 1991: 5). Mälu on seotud tähelepanuga ja kui lapsed juba teavad, näiteks kuidas hundiratast teha ja kui nad mäletavad neid liigutusi, siis neil on kergem seda uuesti saavutada ja nende tähelepanu on väga hästi köidetud.

Vaadeldes 4-6aastaste loovtantsu tunde, märkasin niisuguseid tahtmatu tähelepanu põhjuseid:

- Üllatuse moment
- Tegevuse uudsus
- Liikuvad objektid
- Objektide või nähtuste kontrast
- Laste sisemine seisund

TAHTLIK TÄHELEPANU

Tahtlik tähelepanu on selline tähelepanutüüp, kus inimene teeb märkimisväärseid pingutusi, et keskenduda oma tähelepanu. Laps mõistab keskendumise vajadust ise ja jälgib tähelepanelikult uuritud materjali. Tema tahtlik tähelepanu võib küll olla talle vastumeelne, aga see arendab kohusetunnet, ilmnevad enese parandamise hoiakud ja soov ideaali saavutada.

Tahtlikku tähelepanu võib jagada:

- Tegelik tahtlik tähelepanu (lapsed saavutavad tunnis eelnevalt püstitatud eesmärgid)
- Tahteline tähelepanu (selle jaoks, et keskenduda soovitud tegevusele)

K. D. Ushinski kirjutab tahtlikust tähelepanust järgmist: „Alustades ei ole kunagi kerge, see kehtib eriti juhul kui on vaja intellektuaalset pingutust. Kui me vaatame objekti esimest korda, on meil ikkagi kümneid muid asju peas. Kui juhtub, et vaatamata takistustele, me hakkame piisavalt jõuliselt selle poole liikuma, on iga samm lihtsam kui eelmine, tähelepanu keskendub oma eesmärgi suunas, on enam selektiivne ja satub seotud ideede voolu, mis voogab rikkalikumalt ja vabalt ja võimaldab kergesti valida sobivad vahendid/illustratsioonid. Lõpuks meie mõtlemise süsteem püüdleb harmoonia poole. Nüüd tegutseme vabalt, naudinguga, sest rõõm on meie hästi tehtud töö peegeldus“. (Ушинский 1974: 295)

1.3.4 Loovtantsu õpetamise eesmärgid ja prioriteedid 4-6 aasta vana lastele õppeaasta jooksul

FÜÜSILISED EESMÄRGID

1. Lapsed õpivad oma keha kontrollima (tasakaal, kordinatsioon, venitamine, väsimus)
2. Lapsed õpivad oma stressi maandama ja kurbust või negatiivsete meeleolu läbi positiivsete füüsiliste tegevuste lahendama
3. Lapsed kasvatavad oma liigutuste sõnavara
4. Lapsed vähendavad oma terviseriske, kui tegelevad tantsuga. Nad õppivad oma keha kuulama ja oma potentsiaali tundma
5. Lapsed püüavad oma füüsilist vormi arendada

ENESEVÄLJENDUSLIKUD EESMÄRGID

1. Lapsed laiendavad oma improvisatsiooni oskusi
2. Lapsed laiendavad oma loomingulisi oskusi
3. Lapsed õpivad lahendama probleeme läbi eneseväljendus oskuste tantsus
4. Lapsed tajuvad ja kasutavad aktiivselt uusi tantsu termineid
5. Lapsed õpivad mõistma draamategevuse fookust ja pinget
6. Lapsed arendavad kõne ja liikumise väljenduslikkust

SOTSIAALSED EESMÄRGID

1. Lapsed arendavad ja kasvatavad oma kuulamisoskust
2. Lapsed õpivad, kuidas juhiseid järgida
3. Lapsed arendavad juhirolli oskusi läbi partneri- ja grupitöö
4. Lapsed on teineteisega seotud läbi positiivse füüsilise kontakti ja ideede
5. Lapsed arendavad empaatiavõimet ja õpivad austama teistsuguseid maailmapilte ja kultuure
6. Lapsed õpivad uurima loomade ja inimeste kooselu

ÕPETAJA ÜLESANDED LOOVTANTSU TUNNIS

1. Õpetaja annab lastele võimaluse improviseerimiseks ja eksperimenteerimiseks nii iseseisvalt kui ka grupis
2. Õpetaja suhtleb lastega positiivselt ja arvestab nende soovitusi ja ideide
3. Õpetaja korraldab ja uuendab oma loovtantsu tund kasutades erinevaid vahendeid ja draamaelemente
4. Õpetaja annab korrektses vormis nõu lastele loovtantsu elementide kasutamisel

5. Õpetaja arvestab iga lapse individuaalsust
6. Õpetaja loob ohutu ja rahuliku atmosfääri tunnis, kus iga laps tunneb ennast turvaliselt
7. Õpetaja aitab lapse probleemi lahendada, kui need tekivad
8. Õpetaja korraldab lastega lõppkontserti, kus lapsed saavad kõik omandatud teadmisi ja oskusi oma vanematele demonstreerida
9. Õpetaja annab lastele draama- ja teatrivaldkonna põhiteadmisi ja -oskusi

II OSA. HUVIÄRATAMISE MEETODID. LOOVTANTSUTUNDIDE METOODIKA

Selles osas kirjeldan erinevaid huviäratamise meetodeid, mida kasutasin ja kasutan lasteaias oma loovtantsu tundides 2014-2015 õppeaasta jooksul. Oma loovtantsu ja draama kolleege vaadeldes ja nende tunnis osaledes, mina märkasin, et väga tähtis oli see, millisel viisil nad serveerisid ülesandeid lastele ja kuidas nad suhtlesid oma õpilastega. Näiteks, suhtudes autoritaarselt on raske kontakti saavutada ja laste tähelepanu köita. See ei tähenda, et õpetaja peab olema nagu „oma mees“, vaid kui ta proovib lapsi võtta endaga võrdväärsete inimestena ja püüab nendest aru saada, siis lapsed kuulavad teda ja teevad ülesandeid aktiivselt ja hea meelega.

Saksamaa koreograaf Dietmar Seyffert oma raamatus „*Tantsu pedagoogika ja psühholoogia. Koreograafi märkused*“ (2012) kirjutab, et koreograaf ehk tantsu õpetaja peab olema tunniks alati hästi ette valmistatud. Olen temaga väga nõus ja oma kogemusest saan öelda, et kui õpetajal on hea läbimõeldud tunniplaan olemas, siis see tõesti aitab ja soodustab loovtegevuste läbiviimist (Loovtantsu tunniplaan III osas).

Minu Inglismaa ja Eesti kogemuse põhjal kõige tähtsamad loovtantsu printsiibid on:

- Sisemine motivatsioon, sellepärast, et kui motivatsiooni pole, siis kõik loovtegevused on mõttetud;
- Uus info, uus kogemus, uued mõjud ja uued tegevused;
- Loovuse toetav keskkond;
- Lava esinemised. Kui loovprotsessi tulemusi ei näidata teistele inimestele, kaob huvi;
- Loovust peab kuidagi ja mingil moel hindama, sest muidu motivatsioon kaob;
- Professionaal ja ekspert teab kuidas last aidata, kui ta on ummikus või tekkis mingi probleem. Ekspert ehk õpetaja võib tema tööd hinnata, ja see on arusaadav, et see hindamine, üks kõik kas positiivne või negatiivne, on sada protsenti tähtsam ja võimsam kui tavaliste inimesi mulje;
- Rahulikkus või nagu üks kolleeg ütles: „Kui sa oled stressis, siis sinu aju ei saa õigeid lained ja loovus on blokeeritud“;
- Õpetada lapsi ise mõtlema ja treenima. Loovtantsu õpetaja peab andma neile võimalusi ise rohkem tantsida, mitte alati õpetaja kopeerida;
- Õpetaja teeb vigu ka. Õpetaja on inimene, mitte tantsujumal. Tuleb oma vigu tunnistada ja kui on vaja klassi ees seda analüüsida. See on aus.

2.1 LOOVTANTSU TUNNI TÖÖVÕTTED

2.1.1 Huviäratamise mäng „Kes mind kuuleb, siis tee...”

Seda huviäratamise meetodi oma loovtantsu tundides mina kasutasin juba Inglismaal, kui töötasin Razzamataz teatri koolis. Inglismaal loovtunnis, kui tekib mingi raske moment tunni keskel ja tähelepanu kaob, siis õpetajad kasutavad seda meetodi. Õpetaja ütleb väga vaikselt: “Kes paneb tähele, see hüppab ühe korra”. Kui laps seda kuuleb, ta hüppab. Siis õpetaja kordab: “Kes paneb tähele, see hüppab kaks korda” ja nii edasi. . Lõpus kõik hüppavad ja tähelepanu on saavutatud. Siin Eesti lasteaias, oma töös, kui mina tunnen, et tähelepanu ja huvi kaovad, kasutan seda meetodit väga edukalt, aga lisan selle mängule mitte ainult hüpped, vaid plaksud, grimassid, erinevad poosid ka.

2.1.2 Austatud publik tunnis

Mõnikord laste sugulased küsivad minult luba, kas neil on võimalus tunnis istuda ja vaadata, kuidas nende laps saab hakkama ja mis me üldse loovtunnis teeme. Tegelikult mulle ei meeldi kui meie loovtantsu tunnis istub õpilase vanaema, vanaisa või vanemad, sellepärast et see tõesti segab nii lapsi, kelle vanemad on tunnis, kui teisi õpilasi ka. Vanemad on suur autoriteet nende jaoks, laps võib tunni jooksul tema juurde minna ja küsida midagi või lihtsalt kallistada. Seda näevad ka teised ja hakkavad vaatama mis seal toimub, miks see laps ise otsustas tantsu või loovmängu jooksul ära minna ja mina kui õpetaja pean oma õpilaste tähelepanu tagasi võtma.

Milline publik aga vastupidi soodustab head distsipliini ja tööprotsessi tunnis? Aasta alguses olin vastu, et lapsed toovad tundi oma mänguasju, aga peagi otsustasin, et seda tegelikult saab väga hästi ära kasutada. Omavahel otsustasime, et mänguasjad, mis lapsed toovad, on meie väga austatud publiku rollis ja me peame nende ees väga hästi tantsima. Me paneme selle austatud publiku klaveri kõrvale istuma ja terve loovtantsu tund nad vaatavad ja hindavad meie tegevusi. Veel tähtis on see, et lapsed ei tohi oma mänguasju sealt ära võtta, sest need ei ole lihtsalt mänguasjad, neil on roll – väga austatud publik. Peagi märkasin, et see meetod väga hästi töötab ja õpilased tantsivad paremini meie austatud publiku ees.

Näiteks, Razzamataz’is on oma mänguasja-sümbol Razz Ted (mängu karu) mille õpetaja annab traditsiooniliselt iga tunni lõpus kõige tähelepanelikumale õpilasele) ja iga tunni alguses õpetaja jutustab Razz Ted’ist ja näitab pildialbumi, kus ta vahepeal oli ja mis ta tegi. Meil siin lasteaias seda sümbolit ei ole, aga see on hea idee ja hakkab seda kasutama järgmisel õppeaastal.

2.1.3 Õpetaja tõstab käe

See meetod ei ole nii loov või mänguline, aga vahel mina kasutan seda ka. See meetod ei tööta alati. Kõik sõltub situatsioonist ja laste meeleolust. Tähtis on see, kuidas õpetaja jutustab tunni alguses tähelepanu reeglist, aga veel parem, kui ta tutvustab seda mänguvormis.

Tunni alguses mina jutustan õpilastele mingi väikse loo kuningast, loomast või printsessist. Sellises muinasjutus juhtub alati peategelasega midagi, sellepärast, et ta ei olnud väga tähelepanelik. Kuri võlur või karu või hunt karistab peategelast, nõnda, et ta ei saa enam mängida, rääkida, tantsida või laulda. Ta kivistub. Tal on loits peal ja kuna nüüd kõik õpilased teavad seda saladust, siis kui vana inimene tõstab kätt, ei saa nad enam üldse liikuda ja tarduvad. Huvitav asi on see, et 4-6 aastastele lastele olen mina ka väga vana ja ma saan seda loitsu vabalt kasutada.

Lisan siia üks vaikuse taastamise meetodi (*return of silence*), mida loovtantsu ja drama õpetajad kasutavad Razzamataz teatrikoolis. Ruumis tõmmatakse maha joon, mis eraldab kahte poolt. Kui õpilane on ühel poolel, siis ta peab väga vaikselt olema, aga kui õpetaja lubab temal teisele poolele minna, siis ta saab aktiivselt välja elada. Selline kontrasti meetod õpetab ka õpetajate reegleid austama ja tähelepanelik olema.

2.1.4 Hääle-tämbri vahetamine

Selline huviäratamine meetod on üsna edukas, aga see tähendab, et õpetaja püüab seda kasutada terve tunni jooksul.

Mina vahetan oma hääle-tämbrit iga kord, kui tunnen, et grupi tähelepanu natuke kaob. Tunni alguses saan rääkida kõva häälega. Pärast jutustan midagi vaikselt ja saladuslikult. Tähtis on see, et lapsed ei tea, millal mina vahetan oma hääle-tämbrit. Selline meetod on nagu mäng nende jaoks ja neile meeldib ka vaikselt, kõvasti või eriti lauldes midagi küsida ja pakkuda.

2.1.5 Tegevuste vahetumine

See meetod on samasugune nagu hääle tämbri meetod, vaid siin planeerin loovtantsu tunni plaani niimoodi, et vahetan tähtsaid ja vajalikke tegevusi (lõppkontserti tantsu kordamine ja korraldamine) erinevate loovmängudega (toolide mäng, peegeldamine jne). See aitab lastel paremini kontsentreeruda ja samal ajal puhata. Nad teavad, et meie tunnis on alati lõbus ja huvitav.

2.1.6 Loov soojendus

Tunni alguses on hädavajalik soojendusi teha, et keha füüsiline aktiivsus äratada. Tavaline soojendus muusikaga varsti muutub igavaks, sellepärast et tundides on samasugused harjutused: pea ja kaela pöörded, õlgade tõstmine, venitamine jne.

"On väga soovitatav soojendusi teha laste lemmik luuletusi kasutades." (Бурмистрова, Силаева 2003: 45) Kuna kõik lapsed gruppis on venekeelsed, siis kasutan laste kirjanik K. Tsukovski luuletust „Minu telefon helistab...“ (Lisa I) («У меня зазвонил телефон»). Selle luuletuses autorile helistavad erinevad loomad oma lõbusa probleemiga ja autor aitab neid lahendada. Soojendusi teha on palju huvitavam, kui neid samu kaelapöördeid teeb terve grupp nagu väiksed ahvid. See tõstab laste loovust, aitab silmaringi laiendada ja isegi mälu treenida. Väga tähtis on minu meelest see, et kõik laste liikumised on nende jaoks arusaadavad.

2.1.7 Tähelepanu ja distsipliini valvurid

Iga tunni alguses mina valin endale tähelepanu ja distsipliini valvurid, kes aitavad mul loovtunni jooksul rahu ja positiivset energiat saavutada. Igal tunnil valin endale uusi abistajaid (3-4 last) ja tunni lõpul annan tagasisidet nendele kuidas nad said hakkama.

Tähelepanu ja distsipliini valvur võib oma grupi kaaslaseid, kes on rahutud korrale kutsuda.

Selline meetod distsiplineerib väga hästi nii valvureid kui ka teisi lapsi. Nad kõik õpivad austama üksteist.

2.1.8 Liidri tunne tantsus

Mõne tantsu kompositsioon nõuab, et üks laps alustab ja teised siis kordavad. 4-6 aastased lapsed on kõik väga energilised ja aktiivsed. Nad kõik tahavad oma grupi liidriks saada. Mina räägin neile, et näiteks täna tantsu liidriks saab saada ainult töökas, tähelepanelik ja püüdlik õpilane. Selline meetod ka stimuleerib ja motiveerib neid. Muidugi valin igal tunnil uue liidri, sellepärast, et kõik ootavad, et saaks liidri rolli.

2.1.9 Hinnang tunni lõpus

Veel üks tähelepanu ja huviäratamise meetod, mida mina kasutan on hinnang tunnile. Mul on hüpoallergeensed markerid. Kasutan kaht värvi: punane ja lilla. Punane tähendab suurepärase ja lilla – kasin. Kriteeriumid on:

- a. Käitumine tunnis
- b. Tants ja loovus

c. Venitamise edusammud

Mina joonistan iga lapse randme peale vastava hinde ja seletan, miks ma panen temale sellise hinde, missugused olid tema vead ja edusammud.

Annan oma õpilastele võimaluse ka mulle hinde panna. Grupp saab omavahel ühe minuti aega arutada, missuguse hinde nad panevad mulle ja rääkida, miks ja kuidas neile tund meeldis. See annab võimaluse gruppitunnet arendada.

Vastates minu küsimusele, kui pikalt on vaja lastega koos töötada, et nad hakkaksid õpetajat austama, kuulama ja õppeprotsessi nautima, minu Inglismaa Razzamataz teatrikooli loovtantsu kolleeg Stephanie Vezmar ütles mulle, et see on tõesti väga individuaalne. Mõned õpetajad saavad lastega hakkama juba esimestest tundidest, mõnele on vaja aega, et laste tähelepanu kõita. Kõik sõltub õpetajate professionaalsusest, meetoditest ja isikust. Oma kogemusest saan lisada, et mida rohkem loovaid tähelepanu ja huviäratamise meetodeid ja reegleid kasutada, seda edukam on loovtantsu tund.

2.2 DRAAMA TÖÖVÕTTED

Allan Owens'i käsiraamatu „Draamakompassile“ toetades mina kasutan erinevaid draama töövõtteid loovtantsu tunnides, et laste huvi äratada.

2.2.1 Õpetaja hääl lava tagant

See meetod tõesti meeldib lastele ja nad tegutsevad hea meelega. Mina lähen lava taha ja keegi ei näe mind, rühm lihtsalt kuulab, millest mina jutustan. Samal ajal nad püüavad nad teoks teha seda, millest õpetaja hääl räägib. Meetod loob nõutava atmosfääri.

2.2.2 Poosid, stoppkaadrid, pildid, skulptuurid, fotoalbum

See on võimalusterikas töövõte, mida võib omaette töövormina kasutada. Tavaliselt me teeme niimoodi, et lastel on võimalus vabalt liikuda kui mina plaksutan üks, kaks, kolm, neli ja kui on viis, siis grupp peab erinevates poosides stoppi jääma. Alustasime lihtsalt vaba poosidest, pärast hakkame kasutama konkreetsete teemade poose. Näiteks, meie teema on loomad ja laste eesmärk teha stoppkaadrid ainult loomade temaatikat kasutades.

2.2.3 Koosolek

See võtte võimaldab avada sündmuste taustu, arutada probleeme ning selgitada ja süvendada rolle. Mina loon koosoleku situatsiooni, kus grupp peab lahendama mingeid probleeme. Näiteks, nad on piraadid, kes otsustavad, kuidas nad jagavad leitud aaret.

2.2.4 Elavad skulptuurid, liikuv masin

See on harjutus, mille käigus üks rühma liige läheb keskele ja hakkab tegema mingit liigutust ja häälitsema, teised liituvad ühekaupa ja moodustavad elava skulptuurigrupi või liikuva masina. Näiteks, liikuv skulptuur „Tsirkus“. Lastele meeldib pakkuda oma nimateemat.

2.2.5 Rollivahetus

Me tantsime erinevates rollides. Näiteks, meil on tants, kus üks osa gruppi on ookeani elanikud (kalad, meretähed jne) ja teine osa gruppi on meremehed. Vahel me teeme rollivahetust. See on draama üks võtmemomente – rolle antakse üle selleks, et olukordi täiesti teisest küljest kogeda.

2.2.6 Pantomiiim

Tihti kasutan loovtantsu tundides pantomiimi. Selle töövõtte puhul lapsed suhtlevad sõnade asemel liikumise abil. Annan nendele konkreetset teema ja situatsiooni, siis küsin kuidas nad võiksid omavahel liikumise abil suhelda ja tegutseda.

2.2.7 Laul

Kindlasti me laulame, kui tantsime. Mõned meie loovtantsud on sõnadega ja me laulame. See töövõtte teeb draama ja loovtantsu emotsionaalseks. Veel see aitab lastel oma tegevust rohkem mõtestada.

Kõik need töövõtted ja tähelepanu meetodid aitavad lastel oma loovust ja fantaasiat arendada. Algul oli natuke raske, sellepärast, et mõned lapsed oli väga tagasihoidlikud ja nad ei teadnud kuidas tegutseda. Loovtantsu õpetaja üks põhi eesmärkidest on aidata lapsel oma hirme ja kahtlusi ületada. See oli üks punkt minu kui loovtantsu õpetaja aastaplaanis.

2.3 LOOVTANTSU TUNDIDE AASTAPLAAN JA KAVA 2014-2015

Mina alustasin lasteaias tööd sügisel 2014. Minu loovtantsu grupis käib 20 last. Peaaegu keegi neist ei olnud varem tegelenud loovtantsuga ja siis ma otsustasin jagada õppeaasta kaheks perioodiks:

1. Esimene poolaasta – sügis ja detsember. Selles perioodis pühendasin oma tunnid rohkem draamale ja loovmängudele. See oli hädavajalik, sellepärast, et esialgne eesmärk oli õpetada lapsi ennast väljendama ja oma loovust avama. Kasutasin draama töövõtteid, millistest kirjutasin üleval. Pärast tegime palju loovmänge, mis aitasid lastel grupitöö tunnet mõista ja tajuda. Esimese poolaasta lõpus tegime avatud tunni laste vanematele, kus lapsed näitavad oma draama oskusi.
2. Teine poolaasta – talv ja kevad 2015. Selles perioodis hakkasime rohkem liikuma ja tantsima. Pühendasin loovtantsutunnid plastilisele eneseväljendusele, füüsilisele arenemisele, akrobaatika elementidele ja eriti tantsule. Kasutasin loovtantsu töövõtteid, millistest kirjutasin üleval. Tegime lastega loovtantsu lõppkontserti kava (Lisa II) ja 22. mail 2015 esinesime vanemate, sugulaste ja sõprade ees. Lastevanemad tegid kostüümi detailid laste esinemisele.

III OSA. PRAKTIKA KIRJELDUS JA ANALÜÜS

3.1 LOOVTANTSU SOBIV TUNNI MUDEL 4-6 AASTASTE LASTELE

Mina töötasin oma õpilastega kaks korda nädalas (esmaspäeval ja reedel). Loovtantsu tunni kestvus lasteaias on 45-50 min. Gruppis on 20 last. Aasta jooksul mul kujunes välja sobiv tunnimudel. See ei tähenda, et ma kasutan samu loovmänge, luuletusi ja vahendeid igal korral. Vastupidi, minu meelest on hädavajalik neid vahetada, aga tunnimudel aitab erinevaid tegevusi planeerida. Siin mina kirjutan ühest loovtantsu tunnist.

- a. **Gruppi ring (3-4 min).** Kõigepealt terve grupp istub ilusasti ringis. Õpetaja märgib õpilaste kohalolu oma spetsiaalsele lehele. Õpetaja küsib kuidas on gruppi meeleolu, missugused huvitavad momendid juhtusid päeva jooksul. Kui see väike diskussioon lõpeb, siis õpetaja seletab loovtantsu tunni plaani ja eesmärgi. Tuleb jagada lõbusaid (diskussioon sündmustest ja meeleolust) ja tõsised (tunniplaan, eesmärk, reeglid) momente.
- b. **Soojendus. Aktiivne hüppamine (4-5 min) muusikaga.** Lõbusat muusikat kasutades tegeleb grupp erinevate galoppidega, sammudega, pööretega, mis aitab lastele väljendada oma aktiivsust, energiat ja muidugi soojendada oma lihaseid. Aktiivne hüppamine tõstab tuju ja annab hea meeleolu. Hüppeid saab teha mänguvormis. Näiteks „hüppame nagu jännes,, (väikesed hüpped), „hüppame nagu kanguru“ (suured hüpped), „teeme galoppi nagu hobused“, „istume kükki ja hüppame nagu konnad“, „jalutame nagu haigruid ja flamingod“ jne.
- c. **Loov rahulik soojendus luuletusega (4-5 min).** Luuletusega soojendame pea, keha, jalad ja venitame natuke ka. Väga sobib luuletus, kus on palju huvitavaid tegevusi. Näiteks, K. Tsukovski „Minu telefon helistab...“(Lisa 1)
- d. **Õppetundi põhiosa (25-30 min).** Kui on vaja uusi tantsu elemente õppida, siis seda võib teha enne kui juba tuttava tantsu kordamist, sellepärast lapsed ei ole veel väga väsinud, neil on üsna palju energiat ja nad võtavad edukalt informatsiooni vastu. Pärast seda kordame juba tuttavaid ja lemmikuid tantse. Tunni põhiosas saab ka rütmi mängu teha. Õpetaja palub lapsi tähelepanelikult muusikat kuulata ja rütmi plaksutada. Seda on hea teha istudes. See annab võimaluse tantsijale natuke puhata.
- e. **Akrobaatika lihtsad elemendid (5 min).** Kui kõik tantsud on hästi õpetatud, siis on veel natuke aega enne lõõgastust. Õpime, kuidas hundiratast, silda (мостик), kukerpalli teha. Neid akrobaatika elemente kasutame pärast tantsudes ka. Mõnikord mängime akrobaatika asemel aktiivseid mängu.

- f. **Lõõgastus ja venitamine (4-5 min).** Panen rahuliku muusika mängima ja hingame koos, venitame.
- g. **Hindamine.** Õpetaja joonistab iga lapse randme peale vastava hinde ja seletab, miks ta tegi seda ja missugused olid lapse vead ja edusammud. Õpilastel on ka võimalus õpetajale hinne panna.

3.2 DRAAMA- JA LOOVTANTSU TUNDIDE REFLEKSIOON

Siin mina kirjutan läbiviidud draama- ja loovtantsu tundidest 2014-2015 õppeaastal lasteaias. Analüüsin eeltööd, tunni ülesannete püstitust ning tunni sisu.

EELTÖÖ

- Tunnikavad olid õigesti ajastatud ja mina jälgisin neid üsna edukalt, sellepärast, et juba esimesest tunnist oli näha, et suurem osa minu tantsijatest ei olnud tegelenud loovtantsuga üldse. Esialgne eesmärk oli õpetada lapsi ennast väljendama ja oma loovust avama. Kasutasin draama töövõtteid oma tundides esimesel poolaastal. Tegime palju loovmänge, mis aitavad lastel gruppitöö tunnet mõista. Teisel poolaastal tegime rohkem loovtantsu, sellepärast et nad õppisid oma meeleolu tantsus väljendama. Tunnikavas oli rohkem füüsilisi harjutusi, mis võimaldasid keskenduda laste tantsuoskustele.
- Minu rühma laste vanusegrupp oli 4-6 aastat ja kõik teemad, mis me õppisime, olid selle aegruppi kohased. Me tegime üsna palju erinevaid loovmänge ja loovtantsu loomadest, laste multifilmidest, laste lauludest, mere ja ookeani elanikest jne. Lapsed õppisid liikuma ja ennast väljendama läbi antud teemade.

TUNNI ÜLESANNETE PÜSTITUS

- Iga tunni alguses mina kirjeldasin lastele meie tunni õppe-eesmärke ja me koos püüdsime neid saavutada. Näiteks, erinevate loomade iseloomu väljendamine või hundiratta triki õppimine jne. Alguses, kui alustasin lastega tööd oli natuke raske neile sõnastada ja selgitada, kuidas teha lihtsaid liigutusi või draamaelemente, sellepärast, et see oli minu esimene kogemus lastega, kes varem loovtantsu ega draamat ei olnud teinud. Neil oli ka minust alguses raske aru saada, aga varsti, kui õppisime teineteist paremini tundma ja sõlmisime meie grupi reeglid ja kokkulepped, läks õppeprotsess edukalt. Mina mõistsin nende draama ja tantsu võimekust, lapsed said paremini aru minu metoodikast. Nüüd mõistame teineteist hästi. Väga tähtis, et kõik tantsugrupis saavad aru missugune on rühma suurem ja tähtsam eesmärk ja kõik püüavad seda sihti koos saavutada. Näiteks,

meie rühma õppeaasta siht on loovtantsu lõppkontserdi eduka sooritamine teha ja vanemate ees ilusasti esineda.

TUNNI SISU

- Serveerisin ja esitlesin draama- ja loovtantsu tunni ülesandeid mänguvormis. Tegelikult kõik, mis mina 4-6 aastaste lastega teen, püüan pakkuda ja esitleda huvitavate lugude kaudu. See aitab laste paremini draamasse süveneda ja ülesannet loovalt lahendada. Nad mõistavad pakutud rolli paremini ja oskavad tegevusele fokuseerida.
- Kõik rollid, mis sünnivad meie loovtundides, sobivad lastele. See on üks reeglitest ja minu sihist luua turvaline ja mugav atmosfäär tunnis. Lapsed saavad aru, et meie oleme üks grupp ja meil on ühised eesmärgid ja kedagi ei tohi solvata, isegi mitte rollis.
- Loovtantsudes me proovisime liikuda ja tegutseda erinevates rollides. Need rollid innustasid lapsi looma. Näiteks, tantsu teema oli meremehed ja russalkad. Õpetaja seletas ja näitas tüdrukutele põhilisi tantsuelemente ette ja sellel ajal on poistel võimalus meremeeste karakterit ja tegevusi leida ja pärast terve rühmale näidata (meil juba oli enne tund, kus me liikusime ja tegutsesime nagu meremehed poistel jätkus inspiratsiooni).
- Tundide kontsentratsioonitase ja energiatase. Õppeaasta jooksul kontsentratsiooni- ja energiatasemed kõikusid märgatavalt. Erinevaid faktorid ja põhjused mõjuvad laste meeleole ja tähelepanule (lasteaja toit ei meeldinud, sõbranna kleit on roosam, tahaksin teisi mänguasju, ilm on külm, lihtsalt tahan nutta, lihtsalt ei saa ja ei taha täna kasvatajat kuulata, vanaemal on uus kass-tahan koju temaga mängima ja nii edasi). Meie loovtantsu tund algab alati kell 16.15 õhtul. Lapsed, eriti 4-aastased juba väsinud ja tahavad koju minna. Minu eesmärk on kõigepealt arusaada, missugune on laste meeleolu ja energiatase ja siis kohe oma tunniplaani tööprotsessis korrigeerida või olid juhtumid, et muuta. Kui energiatase on madal ja meeleolu on kurb, siis hakkasin mõnd naljalugu jutustama ja panin lapsed seda lugu läbi mängima ja edasi tantsima. Kui energiatase on liiga kõrge ja mõnikord oli tõesti raske 20 last kontrollida, siis andsin rahulikke ülesandeid, kus oli vaja rohkem mõelda rolli ja situatsiooni üle. Minu arvates, ei tohi töötada nii, et väikesed lapsed peavad tegema kõike, mida sina neile ütled. Nad ei ole robotid ega masinad, nad on elavad toredad väikesed inimesed oma muredega ja oma rikka maailmaga ja õpetaja peab neid austama ja nendega ausalt rääkima, siis nad hakkavad sind usaldama ja austama. Kui ma tegin huvijuhi koolipraktikat Humanitaargümnaasiumis ja istusin ühes algklassi loovtantsu tunnis, siis märkas, et lapsed kuulavad õpetajat (ta oli 40-45 aastane) nii hästi ja teevad kõik, mida ta neile pakub. Õpetaja ei teinud midagi spetsiifilist või silmatorkavat. Tema hääle tämber oli väga rahulik ja minu meelest vaikne, aga lapsed

olid nagu nõiutud. Pärast ma küsisin õpetaja käest, milles on tema saladus ja ta vastas mulle: „Anna, see on lihtsalt kogemus“.

- Sümbolid. Loovtantsu tunnis meie väga tihti asendame sõnad, mida soovime öelda liigutustega ja see omandab erinevate laste jaoks erilise tähenduse.
- Tehnikad, mis töötasid kõige paremini:
  - a. Huviäratamise mäng „Kes mind kuuleb, siis tee...“ (saab laste tähelepanu vähem kui üheks minutiks saavutada, huvi äratavad nii erinevad pakutud tegevused, kui ka „mida nad kõik seal teevad?“ tunne)
  - b. Hääle tämbri vahetamine (huvi äratav õpetaja ennustamatu käitumine)
  - c. Loov soojendus (keha osade ja hääle äratamine - tegevus huumorimeelse luuletuse saatel)
  - d. Tähelepanu ja distsipliini valvurid (lisab vastutust ja liidritunnet, eriti hea liiga aktiivsetele lastele)
  - e. Poosid, stoppkaadrid, pildid, skulptuurid, fotoalbum (annab võimaluse oma loovust väljendada; kontrastne tegevus)
  - f. Rollivahetus (alati on huvitav, mida teised teevad ja soov näidata, et mina saan paremini hakkama)
  - g. Laul (lisab emotsionaalse momenti, mis aitab tegevusi mõista)
- Töövõtted ja tehnikad, mis töötasid mitte nii edukalt igas olukorras:
  - a. Austatud publik tunnis (mõnikord, kui on mingi väike paus - õpetaja vahetab muusikat, siis austatud publik ei tööta)
  - b. Õpetaja tõstab käsi (mõnikord ei tööta, sest on vaja tugevamat stiimuli või lugu ei olnud nii inspireeriv)
  - c. Hinnang tunni lõpus (mõnikord oli rühm nii väsinud ja tahtis koju minna, siis hinded ei huvitanud nii tugevalt)
  - d. Õpetaja hääle lava tagant (mõnikord oli vaja grupiga koos tegutseda, eriti kui uued aktiivsed õpilased hakkavad tunnis käima, kes ei tea kõike reegleid ja kokkuleppeid)
  - e. Koosolek (vahel ajal ei tööta, sellepärast, et kõik tahavad midagi muud teha või teema ei ole väga sobilik)
  - f. Pantomim (ei tööta nii hästi esimestes tundides, kui kõik on natuke tagasihoidlikud ja kinnised veel ja ei usalda õpetajat ega teineteist).
- Tunni protsessi tempo, rütm ja dünaamika. Aasta jooksul meil oli väga erinevad tunnid. Võiks öelda, et sügisel olid tunnid suurema sisemise pingega ja nende kiirus oli aeglane. Alustades teisest poolaastast, muutusid tunnid dünaamilisemaks. Tööprotsess toimus sõbralikus miljoos ja sisemine pingeline ei olnud enam tugev, lapsed said ennast väljendada,

ei kartnud uusi harjutusi proovida ja usaldasid õpetajat ja iseendid. Lisan veel, et ma püüdsin tunni kiiruseid igal korral vahetada. See sõltus grupi meeleolust, tahtmisest ja tähelepanust.

- Spontaansus draama- ja loovtantsu tunnides. Mina arvan, et see on väga tähtis ja suurepärase õpetaja oskus, kui ta saab spontaanselt reageerida ootamatustele. Mõnikord mina reageerisin niimoodi, et kasutasin ootamatut situatsiooni (näiteks, keegi hakkab jooksmas) huvitavaks tegevuseks (kõik me jookseme maratoni ja varsti on maratoni lõpp, siis kõik peame stoppi jääma). Nüüd võin juba rahulikult reageerida, kui keegi on väga väsinud ja ei taha mitte midagi teha. Panen selle lapse Istutan toolile istuma ja annan talle aega natuke puhata ja kui see laps näeb, et teiste lastega teeme midagi põnevat, siis ta ühendub meiega ja unustab oma väsimuse. Kui keegi hakkab nutma, siis võin nüüd ka rahulikult reageerida. Ei ole vaja laste nutust teha sündmust (sõltub muidugi situatsioonist, aga väiksed lapsed hakkavad nutma, kui näiteks keegi istub tema kohal jne). Kõik emotsioonid, mis tekivad on parem loovuse protsessile suunata.
- Tagasiside. Minu arvates see on väga tähtis tunni lõpu protsess. Mina joonistan iga lapse randme peale vastava hinde ja seletan miks ma panen temale sellise hinde, missugused olid tema vead ja edusammud.

3.3 ENESEREFLEKSIOON

Siin analüüsin oma nõrkusi ja tugevusi kui loovtantsu õpetaja 2014-2015 õppeaasta jooksul. Mida sain teada enda kohta? Kuidas ja millega lähen edasi?

MINU KUI DRAAMA- JA LOOVTANTSU ÕPETAJA TUGEVUSED

- Loominguline mõtlemisviis (loomingulised ülesanded, mängu mõtlen ise välja, sellepärast et lapsed tõesti inspireerivad mind)
- Improviseerimine oskus ja spontaansus (selline paindlik ootamatule situatsioonile lähenemine annab võimaluse kohe tekkiva probleemi lahendada)
- Laste toetamine ja julgustamine loovprotsessis (isegi kui laps ei saa hakkama püüan teda toetada. Kõige tähtsam, et lapsel on soov edasi minna ja proovida rohkem oma vigu või nõrkuseid ületada)

MINU KUI DRAAMA- JA LOOVTANTSU ÕPETAJA NÕRKUSED

- Ei saa kogu aeg huvi ja tähelepanu äratada. Tunnis tekivad momendid, kui on tõesti raske distsipliini hoida. Mina analüüsin neid pärast tundi ja mõtlen, kuidas ma saan hakkama järgmisel korral ja missuguseid tähelepanu äratamise meetodeid ma saaks veel kasutada.

Eriti aasta alguses panid lapsed mind proovile ja vaatasid missugune õpetaja mina olen, kas range või pehme ja kuidas saab minuga käituda

- Mõnikord mõtlen, et ma ei ole liiga range, sellepärast, et kui lapse käitumine tunnis oli halb, siis ma panen temale halba hinne ka, aga mina alati seletan miks ma seda teen. Mõnikord nad on nii kurvad ja nutavad halva hinde pärast ja mina tunnen end ka halvasti
- Eriti aasta alguses oli mul raske seletada, mida mina konkreetsetelt tahan oma õpilastelt. Näiteks seletada kuidas ilusasti ringis galoppi teha – minu jaoks see oli nii loomulik, aga mõned lapsed ei olnud kunagi galoppi teinud. Mul oli kogemus loovtantsu õpetamisel juba treenitud lastega ja see takistas mind alguses.

Nii, esimene õppeaasta Eestis loovtantsu õpetaja rollis on juba läbi ja see oli tõesti tore kogemus minu jaoks. Ma ei tunne ennast väsinuna, ma tunnen, et ma tahan edasi minna ja rohkem huvitavaid asju lastega proovida ja anda neile edasi kõik minu loovtantsu- ja draama teadmised. Hakkan juba planeerima, mida oma õpilastega järgmisel õppeaastal taha. Nad tõesti inspireerivad mind. Mõnikord on raske ja mitte alati ei saa ma hakkama, aga tunne, et mina saan paremini teha. Eelkõige on mul on tugev soov edasi minna ja oma kogemust rikastada. Väärtustan kõrgelt, et olen „oma kohal“ ja tahan areneda.

3.4 TULEMUS

Selles peatükis analüüsin töö tulemusi eelpool (II osa) kirjeldatud eesmärkide järgi.

FÜÜSILISED EESMÄRGID

Laste füüsiline võimekus on arenenud. Tähtis on see, et nad püüavad ja soovivad edasi minna ja uusi elemente õppida.

1. Lapsed oskavad paremini oma keha kontrollida (venitamine, tasakaal, väsimus)
2. Mitte kõik, aga grupi suurem osa oskavad oma stressi maandada ja kurba või negatiivset meeleolu ülekanda positiivsetesse füüsilistesse tegevustesse.
3. Laste liikumisalane sõnavara on kasvanud. Nad oskavad nüüd näidata, näiteks kuidas „plieed“ teha.
4. Lapsed vähendavad oma terviseriske, kui tegelevad tantsuga. Nad püüavad oma keha kuulata ja oma potentsiaali tunnetada. Kui nad ei saa millegagi kohe hakkama, siis nad saavad aru, et kui sa proovid ja treenid, siis ühel päeval sina saad hakkama.

ENESEVÄLJENDUSLIKUD EESMÄRGID

Õppeaasta lõpus märkasin eneseväljenduses häid tulemusi. Kindlasti on vaja edasi töötada, aga esimese aasta jooksul õpilased avardasid oma loomingulisi oskusi.

1. Nende improvisatsioonioskused on eelnevaga võrreldes palju paremad. Nad oskavad mõelda ja improviseerida igasugustel teemadel, mida mina neile pakun
2. Probleemide lahendamine läbi eneseväljendusoskuste tantsus. See on veel väga raske nende jaoks ja ma loodan, et järgmisel aastal me saame koos hakkama. Improvisatsiooni ülesannetes nad oskavad mulle meeleolusid näidata, mis on ka hea tulemus minu arvates
3. Lapsed tajuvad ja kasutavad aktiivselt uued tantsu termineid. Nad teavad, mis on „improvisatsioon“, „spagaat“, „hundirattas“, „galopp“ jne.
4. Nad püüavad mõista draama tegevuse fookust ja pinget. Seda ülesannet teeme mitte väga edukalt, aga mõnikord, kui teema on huvitav nende jaoks, nad oskavad kontsentreeruda ja hästi tegutseda.
5. Lapsed arendavad kõne ja liikumise väljenduslikkust. Nende kõneoskused on nüüd palju paremad tänu erinevatele lauludele ja luuletusele, mis me kasutasime draama- ja loovtantsu erinevates ülesannetes.

SOTSIAALSED EESMÄRGID

Kõige tähtsam minu jaoks oli see, et aasta lõpus nad tunneksid end grupina. Mõnikord ma näen, kuidas nad muretsesvad teine teise eest, kuidas vanemad lapsed aitavad nooremaid lapsi ja kuidas nooremad lapsed tahavad nii hästi kõiki teha, nagu seda teevad vanemad lapsed. Nad on nüüd teineteisega seotud läbi positiivse füüsilise kontakti ja ideede.

1. Nüüd on, nende kuulamisoskus on üsna hea tasemel ja nad oskavad õpetaja juhiseid järgida (mitte alati, aga progressi ma näen)
2. Erinevad loovülesanded aasta jooksul aitasid õpilastel arendada juhirolli oskusi läbi partneri- ja grupitöö
3. Lapse empaatiavõime, on arenenud ja nad hakkavad austama teistsuguseid maailmapilte ja kultuure
4. Nad uurivad loomade ja inimeste kooselu ja õpivad austama loomi ka. Loomad on hea sõbrad. Tihti erinevates liikumisülesannetes mina pakun nendele võimalust mõelda, kuidas loomad käituvad erinevates situatsioonides ja seda jäljendada.

3.5 TAGASISIDE LASTE VANEMATELT

Siin teen kokkuvõtte lastevanemate tagasisidest. Kokku on minu grupis 20 last, siis sain 20 ankeeti vastustega.

Pärast kontserti sain kätte lastevanemate vastused. Mind huvitas viis momenti tehtud töös.

Esiteks, küsisin nende käest, kas on hädavajalik ühest grupist teha kaks gruppi või paremini jätta nagu on. Suurem osa (14 inimest) vanematest vastas, et see on tõesti hea mõte õpilasi jagada.

Teiseks, küsisin, kuidas neile meeldis, et ma kasutan hüpoallergeensed markerid, et panna hindeid laste kätte loovtantsu tunni lõpus. Suurem osa vanematest (18 inimest) ei ole vastu. Nad arvavad, et kui lastele meeldib seda, siis see on kõige parem. Kaks vanemat pakkusid välja, et võiks kasutada märkmikuid hindamiseks, mitte käsi.

Kolmandaks küsisin, kas on hea, et mina kui õpetaja kasutan palju erinevaid draama mängu ja ülesandeid loovtantsu tunnis. Suurem osale (19 inimest) see meeldis, vaid üks vanem vastas, et on parem kontsentreeruda ainult tantsule ja tantsuelementidele.

Neljandaks küsisin järgmise õppeaasta kohta. Missuguseid tantsuelemente kavatsen mina lastele õpetada (vastajad said valida mitut võimalust):

1. Akrobaatika ülesanded – 10 inimest
2. Venitamine ja spagatid – 10 inimest
3. Erinevad hüpped – 8 inimest
4. Klassikalise balleti elemendid – 5 inimest
5. Oma variant – elemendid tänavatantsudest (2 inimest)

Viiendaks küsisin, kuidas lapsevanematele meeldis distsipliin ja õpilase tähelepanelikkus loovtantsu tundides. Suurem osa (16 inimest) vastas, et distsipliin on hea ja 4 vastust oli, et õpetaja võiks natuke rangem lastega olla. Keegi ei valinud võimalust, et distsipliin on nõrk.

Küsimustiku tulemusena saab öelda, et suurem osa lastevanematest on rahul, mis meie loovtantsu tundides teeme ja pärast lõpukontserti sain palju positiivset tagasisidet.

KOKKUVÕTE

Minu lõputöö eesmärk oli korraldada sobiva loovtantsu tunni mudeli 4-6 aastastele lastele. Terve aasta kaks korda nädalas tegelesime lasteaias „Kajakas“ lastega draama ja loovtantsuga ja õppeaasta lõpus egime kontserti, et tulemusi näidata. Kõik minu õpilased varem loovtantsuga ja draamaga ei olnud tegelenud. Samm sammu haaval me õppisime loovtantsu läbi erinevad mängud ja ülesanded. Autorid nagu Anne Green Gilbert, Dietmar Seyffert, Allan Owens oli minule suureks inspiratsiooniks loovtantsu ja draama tunnide läbiviimisel. Käesolev loovpraktiline lõputöö annab ülevaate kavandatud ja läbiviidud loovtantsu ja draama tundidest 4-6 aastastele lastele vastavalt püstitatud eesmärgile.

Praktika näitas, et draama ja loovtantsu tunnid son väga populaarsed 4-6 aastastele õpilaste jaoks. Nad tegelevad draama ja loovtantsuga hea meelega. Tähelepanu haaramise meetodid/võtted töötavad hästi, kui neid on palju ja õpetaja saab neid kasutada ja vahetada vabalt erinevate situatsioonide tekkimisel. See võimaldab luua loova ja positiivse miljöö tundides, mis on üks tähtsamatest momentidest tunnis.

Väikese lastega töötades on vaja tunnis pakkuda kõike, mis sul on: muusika- ja liikumisrõõmu, laulud, luuletused, mängud jne. Eriti tunni alguses saatemuusika peab olema rütmikas, lõbus ja lastepärane, et lapsed saavad joosta, hüpata ja võib-olla natuke lollitada. Loovtantsu tund andku paraja koormuse, et lapsed liialt ära ei väsiks, aga muidugi, see sõltub situatsioonist ja laste meeleolust. Väga produktiivne ja kasulik on see, et õpetaja vahetab kiirust ja pinget loovtantsu ja draama tunnis. Loovtantsu ja draama tundide läbiviimises, järeldan, et suur enamus 4-6 aastastest lastest ei suuda keskenduda tööle pikka aega, eriti kui nad ei ole huvitatud ja töö on monotoonne. Niisiis kasutasin erinevaid mängumeetodeid, mis baasil on nii tahtmatu kui ka tahtliku laste tähelepanu. Tähelepanu reguleerimise võimalused on väga piiratud. Selle vanuse lastel prevaleerib tahtmatu tähelepanu – kõik uued, ootamatud, säravad asjad huvitavad neid väga.

Oma välismaa kogemusele toetudes tahan öelda, et ideaalne draama ja loovtantsu õpetaja on nagu võlur, kes oskab teha nii, et tund oleks väga huvitav ja inspireeriv. Selle jaoks kõigepealt õpetajal peab olema oma range süsteem ja ikka kogemus. Toimunud tundide analüüsimisel nägin ikka kitsaskohti oma tegevuses. Olles veel „kogenematu võlur“, andis loovtantsu ja draama tundide planeerimine ja läbiviimine palju uut informatsiooni ja kogemusi. Mina kui õpetaja õppisin paremini hakkama saama erinevate ootamatute situatsioonidega ja rohkem ennast kontrollima.

KASUTATUD KIRJANDUS

1. Selmet, H. Tantsuliste harjutuste õpetamine üldhariduskoolis. Tallinn, 1992
2. Seyffert, D. Pedagogy and psychology of dance. The choreographers' notes. 2012
3. Barber, K., Owens, A. (tõlkija: Katrin Nielsen) Draamakompass. Protsessdraama käsiraamat. Tartu Ülikool, 2014
4. Aru, J., Bachmann, T. Tähelepanu ja teadvus. 2009
5. Ушинский К. Д. Собрание педагогических сочинений. 1974
6. Pedassaar, T. Pedagoogika aluse slaidid. Tartu Ülikooli Viljandi kultuuriakadeemia, 2008
7. Nielsen, K. Draamatundide refleksiooni küsimustik. Õppematerjalid. 2011
8. Hein, I. Draamamaa. 2014
9. Finlay Johnson, H. (1912) The dramatic method of teaching. [www]
<https://archive.org/details/dramaticmethodt00johgoog> (05.05.2015)
10. Cardwell Cook, H. (1917) The Play Way. [www]
<http://imagingandimaginingshakespeareinthe21stcentury.wikispaces.com/Henry+Caldwell+Cook%27s+-+The+Play+Way+-+1917> (17.03.2015)
11. Slade, P. (1954) Child drama. [www] <http://archive.thetablet.co.uk/article/19th-june-1954/15/the-child-at-play-child-drama-by-peter-slade-unive> (19.03.2015)
12. Mantle of the Expert. (05.2008). Dorothy Heathcote. [www]
<http://www.mantleoftheexpert.com/community/about-us/dorothy-heathcote/> (27.02.2015)
13. Труль, О. (2007) Чистое искусство Айседоры Дункан. [www]
<http://idvm.chat.ru/texts/4142.htm#begin> (15.03.2015)
14. Ясыр, А. (08.2011) Анализ движений Рудольфа Лабана. [www]
http://telo.by/bodytherapy/analiz_dvizheniy_r_labana/ (14.01.2015)
15. Martha Graham Dance Company. (2012). History of Martha Graham Dance Company.
[www] <http://marthagraham.org/about-us/our-history/> (27.04.2015)
16. Green Gilbert, Anne. Creative Dance For All Ages. 1992
17. Joyce, M. First steps in teaching creative dance to children. 1994
18. Veski, M. (05.2014) Kirjanduskursus „Draama ja teater“. [www]
<http://emakeel.veski.eu/2014/05/kirjanduskursus-draama-ja-teater/> (23.05.2015)
19. Бурмистрова И., Силаева К. Школа танца для юных. Москва: 2003
20. Матюшкин А.М., Аверина И.С., Развитие творческой активности школьников. Москва: 1991

LISA I

Loov soojendus

Корней Чуковский - стихи для детей

Телефон

У меня зазвонил телефон.

- Кто говорит?

- Слон.

- Откуда?

- От верблюда.

- Что вам надо?

- Шоколада.

- Для кого?

- Для сына моего.

- А много ли прислать?

- Да пудов этак пять

Или шесть:

Больше ему не съесть,

Он у меня еще маленький!

А потом позвонил

Крокодил

И со слезами просил:

- Мой милый, хороший,

Пришли мне калоши,

И мне, и жене, и Тотоше.

- Постой, не тебе ли

На прошлой неделе

Я выслал две пары

Отличных калош?

- Ах, те, что ты выслал

На прошлой неделе,

Мы давно уже съели

И ждем, не дождемся,

Когда же ты снова пришлешь

К нашему ужину

Дюжину

Новых и сладких калош!

А потом позвонили зайчатки:

- Нельзя ли прислать перчатки?

А потом позвонили мартышки:

- Пришлите, пожалуйста, книжки!

А потом позвонил медведь

Да как начал, как начал реветь.

- Погодите, медведь, не ревите,

Объясните, чего вы хотите?

Но он только "му" да "му",

А к чему, почему -

Не пойму!

- Повесьте, пожалуйста, трубку!

А потом позвонили цапли:

- Пришлите, пожалуйста, капли:

Мы лягушками нынче объелись,

И у нас животы разболелись!

И такая дребедень

Целый день:

Динь-ди-лень,

Динь-ди-лень,

Динь-ди-лень!

То тюлень позвонит, то олень.

А недавно две газели

Позвонили и запели:

- Неужели

В самом деле

Все сгорели

Карусели?

- Ах, в уме ли вы, газели?
Не сгорели карусели,
И качели уцелели!
Вы б, газели, не галдели,
А на будущей неделе
Прискакали бы и сели
На качели-карусели!

Но не слушали газели
И по-прежнему галдели:

- Неужели
В самом деле
Все качели
Погорели?
Что за глупые газели!

А вчера поутру
Кенгуру:
- Не это ли квартира
Мойдодыра? -
Я рассердился, да как заору:
- Нет! Это чужая квартира!!!
- А где Мойдодыр?
- Не могу вам сказать...
Позвоните по номеру
Сто двадцать пять.

Я три ночи не спал,
Я устал.
Мне бы заснуть,
Отдохнуть...
Но только я лег -
Звонок!
- Кто говорит?
- Носорог.
- Что такое?
- Беда! Беда!
Бегите скорее сюда!
- В чем дело?
- Спасите!
- Кого?
- Бегемота!
Наш бегемот провалился в болото...
- Провалился в болото?

- Да!
И ни туда, ни сюда!
О, если вы не придете -
Он утонет, утонет в болоте,
Умрет, пропадет
Бегемот!!!

- Ладно! Бегу! Бегу!
Если могу, помогу!
Ох, нелегкая это работа -
Из болота тащить бегемота!

LISA II LOOVTANTSU LÕPPKONTSERDI KAVA

Loovtantsu trupp „Kajakas“ lasteaiast esitleb:

22 mai 2015 kell 17 00

Lasteaed „Kajakas“ (Madala 13, Tallinn)

1. Lõbus soojendus
2. Loovtants „ Väikesed kokkad“
3. Loovtants „ Käed“
4. Loovtants „ Little devils“
5. Külalised tantsustuudio „Todes'ist“ tantsurühm tantsuga „Kanad“
6. Loovtants „Meremees“
7. Loovtants „Suur kala“
8. Akrobatika elementide ja veenitamise näitamine

Koreograaf ja loovtantsuõpetaja: Anna Maksimuk

Muusika: Anna Maksimuk

Osalevad: Diana Ganitseva, Elizaveta Klimova, Elizaveta Miller, Anna Revjakina, Sofia Revjakina, Maria Osorgina, Alina Lemesheva, Sofia Hansevits, Evelina Krumm, Sofia Stepanova, Marianna Stepanova, Nikita Saljagin, Oskar Valk, Arseni Sevastjanov, David Kasparov, Anastassia Semjenova, Anastassia Karavan

Kostüümid: osalejate vanemad

LISA III Draamatundide refleksioon (Õppematerjal: Katrin Nielsen 2011)

Eeltöö

- Tunnikavad - kas need olid piisavad ja õigesti ajastatud? Kas te suutsite neid jälgida?
- Kas teemad olid eagrupile kohased? Kas vanusegrupp vastas teie ettekujutusele?

Tunni ülesannete püstitus

- Õppe-eesmärgid (õpiväljundid), mida te grupile ja endale seadsite – kas oskasite neid seada, sõnastada ja selgitada grupile.
- Kuidas kulges sideme loomine grupiga? Kas plaanitud tegevused käivitusid? Kas te sõlmisite grupiga eelkokkuleppeid ja milliseid?

Tunni sisu

- Kuidas serveerisid ja esitlesid draamatunni ülesandeid ja vajalikkust oma grupile? Kas need olid piisavalt selged ja arusaadavad?
- Kas mängus loodud situatsioonid motiveerisid osalejaid ja käivitasid grupi loovalt tegutsema?
- Kas rollid sündisid pingevalt ja turvaliselt? Kas osalejatele antud rollid olid lastele/noortele arusaadavad ja innustasid looma?
- Milline oli osalejate kontsentratsiooniaste ja energiatase? Kas mängitud lood said grupile omaseks? Kas draamas oli piisavalt mängulisust, huumorit ja tegemisrõõmu? Kas tegevuse käigus tekkis kõigile mõistetavaid sümboleid/metafoore/tähendusi?

- Kas kasutatud draamatehnikad ja töövõtted löid uut esteetilist materjali või täideti neid mehhaaniliselt? Millised töövõtted ja tehnikad töötasid paremini, millised mitte? Milline oli tunni protsessi tempo (väline kiirus) ja rütm (sisemine pinge) - dünaamika?
- Kas sinu kui õpetaja draamategevuste juhtimine oli eesmärgipärane? Kui spontaanselt suutsid sa reageerida ootamatustele ja kui rahulikult grupis kerkivaid emotsioone hallata?
- Kas sa esitasid osalejatele palju küsimusi, olid su küsimused edasiviivad või pärssivad, avatud või suletud?
- Kuidas ja kui palju sa reflekteerisid tunnis, grupis ja toimivaid protsesse ja andsid noortele/lastele tagasisidet? Kui palju nemad andsid sulle tagasisidet?
- Kas mingid välised, protsessi mitte puutuvad faktorid häirisid?

4. Eneserefleksioon. Minu nõrkused-tugevused. Mida sain teada enda kohta? Kuidas ja millega lähen edasi?

LISA IV

Siin saab vaadata lõppkontserti lühike video:

<https://www.youtube.com/watch?v=zqwR-ivG-ig>

Sama video saab CDst vaadata ka.

RESÜMEE (VENE KEELES)

РЕЗЮМЕ

Целью данной дипломной работы было постараться создать за 2014-2015 учебный год идеальную модель урока по драме и творческому танцу для детей 4-6 лет из детского сада «Каякас», а также выявить, какие методы привлечения внимания и повышения интереса у учеников пользуются наибольшей эффективностью на практике. Конечным результатом в проведении уроков следует считать подготовленный и проведённый отчётный концерт в мае 2015 года. Отрывки из данного концерта можно посмотреть, обратившись к LISA IV.

В ходе проведения уроков по творческому танцу и драме педагог сделала множество выводов, о которых можно прочитать в данной работе. Одним из важных составляющих идеальной модели творческого урока для детей 4-6 лет является умение педагога создать на уроке творческую, интересную атмосферу, в которой всё внимание ребёнка будет направлено на учителя.

Внимание, как термин, означает избирательную направленность человека на тот или иной объект. Внимание можно разделить на произвольное и непроизвольное. Произвольное внимание человека, как правило, исторически связано с процессом труда, так как без управления своим вниманием невозможно осуществлять сознательную и планомерную деятельность. Психологической особенностью произвольного внимания у детей 4-6 лет является сопровождение его переживанием большего или меньшего волевого усилия, напряжения. Тут очень важен положительный, правильный авторитет в лице наставника. Физиологическим механизмом произвольного внимания служит очаг оптимального возбуждения в коре мозга, который чаще всего идёт от второй сигнальной системы. Поэтому для ребёнка так важна роль слова родителя или учителя (для формирования у него произвольного внимания).

Непроизвольное же внимание не имеет сознательного выбора и регуляции. Поэтому ребёнка 4-6 лет довольно легко отвлечь, переключить резко его внимание с одного предмета на другой. В преподавании драмы педагоги довольно часто опираются именно на этот факт и в работе с детьми используют такие приёмы, как: эффект неожиданности, новизна подачи материала, движущиеся предметы, пёстрые, разноцветные ленточки, лоскутки, бумагу, игрушки. Эффективна также подача материала на контрасте (спокойные - быстрые игры, громкая - тихая музыка и т.д.).

Для привлечения внимания учеников 4-6 лет педагогу, работающему в детском саду лучше минимизировать демонстративное поведение («Хочу пить, есть; Когда пойдём домой?; А моя мама мне разрешает! и т.д.), вести контакт глазами, становиться рядом, вставлять имя ученика в текст объяснения урока, посылать секретный знак, письменные замечания. Также очень хорошо срабатывают разного рода «неожиданности». Например, выключить свет. Издать музыкальный звук. Говорить тихим голосом. Изменить голос. Говорить со стеной (или с портретом, игрушкой). Временно прекратить вести урок. Отвлечь ученика. Задавать прямые вопросы. Попросить об одолжении. Изменить деятельность. Обращать внимание класса на примеры хорошего поведения. Благодарить и хвалить учеников. Менять учеников местами и так далее.

Исходя из полученного опыта, было выявлено, что чем больше различных способов привлечения внимания и игр знает педагог, тем разнообразнее, интереснее и эффективнее он сможет создать так называемую идеальную модель урока по творческому танцу и драме для детей 4-6 лет.